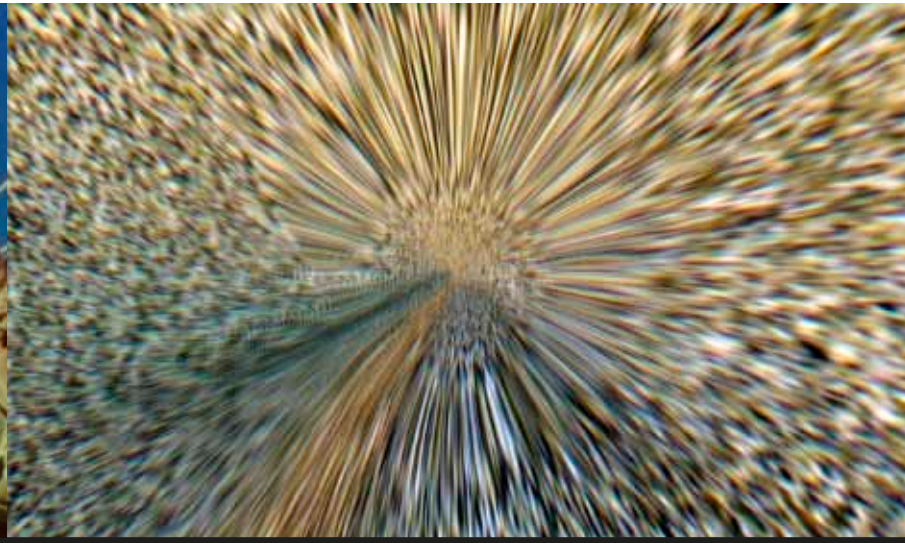

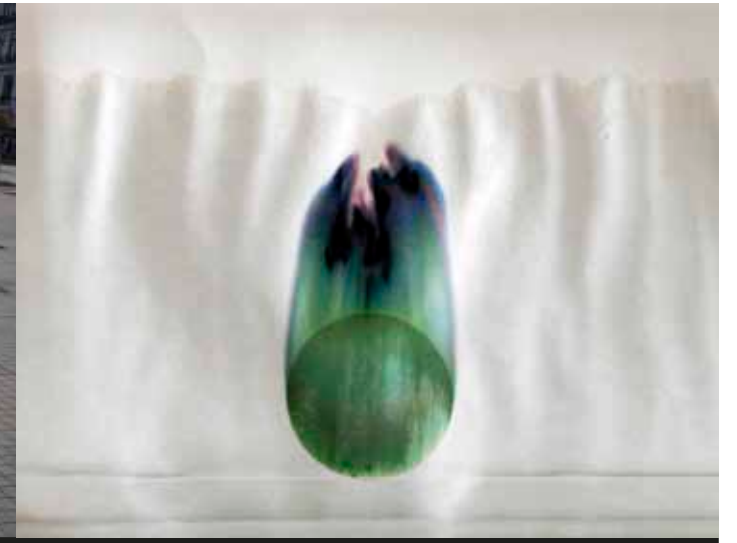
© **AMALIA PICA**,
On Education, 2008, film,
4 min. 3 sec., Courtesy
Galerie Diana Stigter

© **MARTIJN VAN BOVEN**,
TOM TLALIM, *Field Notes From
A Mine*, a data-driven documentary
© Martijn van Boven & Tom Tlalim

© **ESTHER POLAK, IVAR
VAN BEKKUM**, *Spiral Drawing
Sunrise, Istanbul Version*, 2011
© Esther Polak & Ivar van Bekkum

© **BERIT GREINKE, ALESSANDRO ALTAVILLA**,
Chrome (live), 2010, sound: Eric Brotto, set: Maik Ronz, supported by the
London Printworks Trust, 130 x 75 cm, prints 46 x 57 cm, dye on filter
paper, water, webcam, laptop, table, loudspeakers, foto: Cl  on Daniel

Marrakesh Biënnale: Geeft Marokko zich over?

door Hicham Khalidi

De Nederlandse curator en gastauteur Hicham Khalidi stelde een tentoonstelling samen die in Marrakesh plaatsvindt tijdens de Marrakesh Biënnale. Hij koos ervoor met werken van Nederlandse en internationale kunstenaars een statement te maken over de innige relatie tussen Oost en West, wat betreft kennis en kunst.

De Marrakesh Biënnale vindt plaats in de nasleep van de Arabische revolutie. Mohammed VI heeft de teugels wat laten vieren en de uitkomst van de verkiezingen eind 2011 betekende winst voor de grootste islamitische partij. Marokko en veel andere Arabische landen bevinden zich op een ‘turning point’. Vooral jongeren hopen op een goede toekomst, hoewel op de achtergrond de angst voor de fundamentalistische islam voelbaar is. Door het verharde migratiebeleid in Europa is het noodzakelijk dat vooral de gestudeerde jongeren in hun thuisland een kans krijgen en gemotiveerd blijven. De koning van Marokko zou hier een voorbeeldrol in kunnen nemen: hij is zeer internationaal gericht. De Marrakesh Biënnale speelt hier goed op in.

LUCHTBALLON

De vierde biënnale gaat van start met een vijfdaags festival voor hedendaagse beel-

dende kunst, film en literatuur. Daarnaast bestaat de biënnale uit de tentoonstelling ‘Higher Atlas’, die door Carson Chan en Nadim Samman is samengesteld. Deze is nog tot begin juni te zien in het Theatre Royal, het operahuis van Marrakesh. Kunstenaars als Aleksandra Domanovic, Matthew Stone en Roger Hiorns maken site specific kunstwerken voor deze internationale expositie. De Marrakesh Biënnale krijgt internationaal steeds meer erkenning en wordt door British Airways als een van de zes beste internationale biënnales van dit moment genoemd.¹ De biënnale vindt haar oorsprong in Sir Richard Bransons pogingen een reis om de wereld per luchtballon te maken begin deze eeuw. Het startpunt was Marrakesh en zus Vanessa Branson hielp bij het tot stand komen van het avontuur per luchtballon. Al snel leerde zij het land en de mensen kennen en vestigde zij zich met het Hotel Riad El Fenn in het centrum

van Marrakesh. Vanuit dit hotel heeft zij de eerste stappen gezet naar de oprichting van de internationale biënnale die zij sindsdien leidt. De titel van deze editie van het festival is ‘Surrender’ waarmee Branson wil aanduiden dat het land zich zou moeten overgeven aan de snelle ontwikkelingen en de tegenstellingen die het op dit moment kent zou moeten erkennen. De uitslag van de verkiezingen eind november 2011 maakten duidelijk dat er een tweedeling binnen het volk bestaat; religie en nationalisme tegenover internationalisme. De islamitische partijen genieten een groot vertrouwen bij het volk: ze helpen de armen en ze zijn niet corrupt. Dit contrasteert sterk met de internationale ambities van de heersende elite.

KENNISSAMENLEVING

In de tentoonstelling ‘On Geometry and Speculation’ en de bijbehorende catalogus

◎ **BERIT GREINKE, ALESSANDRO ALTAVILLA,**
An Arbitrary System for tuning fabrics, 2012, installation and
performance, 38 x 54 cm, cotton, silver thread, sound synthesis
and recordings, foto: Bernhard Garnicig

◎ **JULIA DAULT**
Crystal Powers, 2011,
oil on canvas,
18 x 14 inch

◎ **AMALIA PICA,**
*Venn Diagrams #1, #2, #3, and
#4*, 2006, color ink on paper
and caption, 45,5 x 61 cm,
Courtesy Galerie Fons Welters

◎ **NAVID NUUR,** *Study 4 (The Eye Codex
Of The Monochrome)*, 1984-2010, acryl (chroma
key paint green and bleu) on wood, 170 x 125 cm,
foto: Jhoeko, Courtesy the artist, Martin van
Zomeren, Amsterdam and Plan B, Cluj/Berlin

OP DE ACHTERGROND IS DE ANGST VOOR DE FUNDAMENTALISTISCHE

leg ik als curator een parallel tussen heden-
daagse westerse kunst en de islamitische
Gouden Eeuw (de negende tot de dertiende
eeuw) door te laten zien dat Europa en de
Arabische wereld al zeer lang met elkaar
verbonden zijn op het gebied van het den-
ken, de wetenschap en de kunst. Veel van
de westerse wetenschap is te danken aan de
Arabieren, die op hun beurt veel te danken
hebben aan de Grieken en de Indiase weten-
schap. In het Westen wordt dit nog wel eens
over het hoofd gezien. Via het idee van de
kennissamenleving die door kalief Haroen
ar-Rashid in de achtste eeuw in Bagdad werd
verordend, wijst de tentoonstelling op de we-
enschappelijke revolutie die daarop volgde.
Het islamitische verbod op het afbeel-
den (aniconisme) in combinatie met het

ontstaan van nieuwe kennisgebieden zoals
de algebra, de optiek en de geneeskunde
stimuleerden en beïnvloedden de mathe-
matische representatie van de wereld.²
Geleerden zoals de gebroeders Banoe
Moesa, Aboe Nasr al-Farabi, Avicenna,
Ibn Al Haytham, Averroës en Moham-
med ibn Moesa al-Chwarizmi hebben vele
disciplines toegevoegd aan de heersende
wetenschappen zoals wiskunde, optiek en
astrologie en deze naar de westerse wereld
gebracht. Ibn Moesa Al-Chwarizmi bijvoor-
beeld wordt in het algemeen gezien als de
grondlegger van de informatica. Hij heeft
het concept algoritme binnen de wiskunde
geïntroduceerd: zijn naam werd fonetisch
verbasterd tot Algor, waar het woord algo-
ritme van is afgeleid.

GEOGRAFISCHE GRENZEN
De historische verbindingen tussen het
Oosten en het Westen zijn in de werken van
onder meer Navid Nuur en Amalia Pica,
maar ook bij Martijn van Boven en Tom
Tlalim te herkennen, net als de relatie
tussen representatie en politiek, kunst
en wetenschap, intentie en toekomstper-
spectieven. Navid Nuur toont ons met zijn
serie *The Eye Codex of the Monochrome*
(1984-2011) op de onmogelijkheid van het
monochroom. Op deze schilderijen heeft hij
met een ‘non-kleur’, zoals menie, gesso of
chroma key, een grid aangebracht. Van een
afstand lijkt het doek daardoor een mono-
chroom, maar dichterbij zijn het grid en de
toets te zien. Hiermee wijst Nuur ons op de
(on)mogelijkheden van de visuele waarne-

ISLAM VOELBAAR.

ming. Bij Martijn van Boven en Tom Tlalim
worden geografische grenzen verkend. Hun
nieuwe documentaire toont *field recordings*,
logboeken en Google Earth-weergaves van
een reis van Soedan naar Marrakesh. Een
mooie link naar educatie is de film *On Edu-
cation* (2008) van Amalia Pica. In deze korte
film verft Pica het paard van een monument
in Montevideo wit, terwijl de ondertite-
ling een gedeelte uit het boek *Émile, ou de
l'éducation* van Jean-Jacques Rousseau laat
lezen. In een land waar een groot deel van
de jongeren wel een opleiding heeft geno-
ten, maar geen werk kan vinden, bekritiseert
zij met deze video een heerschappij waarin
het achterhouden van kennis een manier is
om de macht te behouden. Een ander werk
van Pica dat in de tentoonstelling te zien is,

bestaat uit tekeningen van diagrammen die
tijdens het Argentijnse bewind in de jaren
zeventig op scholen werden verboden (*Venn
Diagrams*, 2006). Ze zouden subversief
gedrag bevorderen, zoals samenscholing en
zelforganisatie.
Niet lang geleden kende Marokko een soort-
gelijke repressie. Koning Hassan II regeerde
met ijzeren hand, zijn zoon daarentegen
lijkt meer mogelijkheden te scheppen voor
het volk. Het kan zich dan maar het best
overgeven aan wat er komen gaat en zich
voorbereiden op een moeilijke maar zonnige
toekomst. ☒

1. [www.bahighlife.com/Destinations/
six-of-the-best-biennales.html](http://www.bahighlife.com/Destinations/six-of-the-best-biennales.html)
2. Het verbod op afbeelden geldt hier voornamelijk voor het afbeelden van mensen en dieren. Er bestaan in de islam verschillende overtui-
gingen hierover.

‘ON GEOMETRY AND SPECULATION’
29 FEB. T/M 28 MRT. 2012
ESAV (Ecole Supérieure des Arts Visuel),
B.P. n° 4006, Amerchich Marrakesh (MA)
WWW.ESAVMARRAKECH.COM

MARRAKESH BIËNNALE, ‘SURRENDER’
29 FEB. T/M 4 MRT. 2012
Marrakesh (MA)
WWW.MARRAKECHBIENNALE.ORG

‘HIGHER ATLAS’
29 FEB. T/M 3 JUNI 2012
Theatre Royale, Marrakesh (MA)
WWW.HIGHERATLAS.ORG

Bekijk het beeldverslag op www.kunstbeeld.nl